

‘Η αγία Παρασκευή, τῆς ὁποίας ἡ μνήμη τελεῖται τὴν 26ην Ἰουλίου ἐνθ’ ἀν.: Παροιμ. Κουτσοὶ σιραβοὶ’^ς τὴν ἄγια-Παρασκευὴ (ώς οἱ χωλοὶ καὶ τυφλοὶ ἀθρόοι τρέχουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς θαυματουργοῦ ἀγίας Παρασκευῆς πρὸς θεραπείαν, οὕτω καὶ οἱ ἔχοντες ἀνάγκην τινὸς προστρέχουν ἀκαταπαύστως εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ τὸν παρακαλοῦν. Λέγεται συνήθως ὑπὸ τῶν ἐνοχλουμένων ἐκ τῶν συχνῶν αἰτήσεων ἀνθρώπων, οὓς πολλάκις εὐηργέτησαν) Πελοπν. (Δημητσάν.)

Ποῦ ἀράζουν οἱ κουτσοὶ; | Σ τὴν ἄγια-Παρασκευὴ
(έπι των ὄχληρῶν ξένων, οἱ ὁποῖοι πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν καταλύουν) Κεφαλλ. Συνών. παροιμ. ὅπου τυφλὸς καὶ ὅπου κουτσός’^ς τὸν ἄι-Παντελέημονα! ‘Η λ. πολλαχ. καὶ ὡς τοπων.

ἄγια-Παρασκευούλλα ἡ, Σῦρ. (Ἐρμούπ.) ἄγια-Παρασκευγγούλλα Χίος

‘Υποκορ. τοῦ ὄν. ἄγια-Παρασκευή.

‘Η αγία Παρασκευή ἐνθ’ ἀν.: “Ἄσμ.

‘Αγιὰ-Παρασκευούλλα μον., | γιάνε μου τὴν καρδούλλα μον ‘Ερμούπ.

‘Αγιὰ-Παρασκευγγούλλα μον, ποῦ σοῦ ’φερνα τ’ ἀσθέστι,
βάλε το’ ἐσὺ τὸ δέρι τσου νὰ μὲ καλοπαντρέψῃς
Χίος.

ἄγια-Παρθένος ἡ, πολλαχ. ἄγια-Παρθένος Κύθν. Σέριφ. Τῆν. ἀε-Παρθένος Πόντ. ἄγια-Παρθένα Πελοπν. (Ολυμπ.)

‘Εκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἄγια καὶ τοῦ ὄν. Παρθένος.

‘Η Παναγία ἐνθ’ ἀν.: Φρ. Κάνει τὴν ἄγια-Παρθένα! (έπι γυναικὸς συνήθως ὑποκρινομένης τὴν ἀγίαν, τὴν σεμνήν. Πρ. ἄγια-Λιβύα) Όλυμπ. || “Ἄσμ.

Τὸν ἐγένετεν ἡ Παναγία, | τὸν ἐνέστεσεν ἀε-Παρθένος
(δηλ. τὸν Χριστόν. Παρατηρητέον τὴν ἐπανάληψιν διὰ διαφόρου ὄντος Παναγία καὶ ἀε-Παρθένος) Πόντ.

ἄγιαποστολιάζω Ἀμοργ. Κρήτ.

‘Εκ τοῦ ὄν. ἄγι-Απόστολοι.

1) ‘Εορτάζω τὴν ἐορτὴν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων καταλύων τὴν νηστείαν Ἀμοργ.: Θὰ σφάξω ἑνα κόκκορα τ’ ἀγιαποστολιάσω. Συνών. ἄγιαποστολίζω, πασκάζω.

2) Διαλύω κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων 29ην Ἰουνίου τὸν ποιμενικὸν πρὸς τυροκομίαν συνεταιρισμὸν ἀποχωρίζων τὰ αἰγοπρόβατα τῆς κουνῆς ἀγέλης καὶ λαμβάνων τὴν ἀναλογοῦσαν ποσότητα τυροῦ Κρήτ. Συνών. ξεκοινιάζω.

άγιαποστολιάτικα τά, Κωνπλ. ἄγιαποστολιάτικα Θράκ. (Μάδυτ.)

‘Εκ τοῦ ὄν. ἄγι-Απόστολοι.

Σῦκα μεγάλα καὶ ἄγευστα ὡριμάζοντα τὸν μῆνα Ιούνιον περὶ τὴν ἐορτὴν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων.

άγιαποστολίζω Κύθν.

‘Εκ τοῦ ὄν. ἄγι-Απόστολοι. Διὰ τὸν σχηματισμὸν πρ. ἄγιαποστολίζω.

‘Εορτάζω τὴν ἐορτὴν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων: Θὰ πάντα ἀγιαποστολίσωμε. Συνών. ἄγιαποστολίζω, πασκάζω.

ἄγι-Απόστολοι οἱ, σύνηθ. ἄγι-Αποντόλ’ Λέσβ. κ. ἀ. ἄοι-Απόστολ’ Στερελλ. (Αἴτωλ.) ἄοι-Ποντόλ’ Ηπ. (Ζαγόρ. κ. ἀ.) ἄι-Πόστοντος ὁ, Μακεδ. (Βελβ.)

‘Εκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἄγιος καὶ τοῦ ὄν. Απόστολοι.

Οἱ ἄγιοι Απόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος ἐορτάζομενοι τὴν 29ην Ἰουνίου ἡ οἱ δώδεκα Απόστολοι, τῶν ὁποίων ἡ σύναξις ἐορτάζεται τὴν 30ην Ἰουνίου. Ή λ. καὶ ὡς τοπων. πολλαχ.

ἄγιαράευτος ἐπίθ. Πόντ. (Σάντ. Χαλδ. κ. ἀ.)

‘Εκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γιαραευτὸς <γιαραεύω.

‘Αχρηστος, ἀνωφελής: “Αθρωπος ἄγιαράευτος. Ζῷν ἄγιαράευτον.

***ἄγιαράντιστος** ἐπίθ. ἄγιαράντιστος Μεγίστ.

‘Εκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γιαραντίστος <γιαραντίζω.

‘Αγιαράευτος, ὁ ίδ.: Αγιαράντιστον πρᾶμαν. || Παροιμ. Μὴν παιώνης τ’ ἄγιαράντιστα γιὰ νά ’δης ὅσα μπρέπει (δαπανῶν τις εἰς ὅσα δὲν πρέπει δὲν ἐπαρκεῖ εἰς ὅσα πρέπει. Πρ. ἀρχ. «δαπανώμενος ἐφ’ ἄ μὴ δεῖ διλύγος ἔσει ἐφ’ ἄ δεῖ»).

ἄγιάρι τό, ἄγιάριν Κύπρ. Λυκ. (Λιβύσσ.) ἄγιάρι Θράκ. (Σηλυβρ.) Κρήτ. Μεγίστ. Νάξ. Χίος κ. ἀ. ἄγιάρι Θράκ. (Κομοτ. Σαρεκκλ. Στέρν.) Ιμβρ. Μακεδ. (Σέρρ.) Πόντ. (Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.)

‘Αραβιτουργκ. *ayar*=βαθμὸς καθαρότητος πολυτίμου μετάλλου, ἀκρίβεια βάρους νομίσματος, ἀκρίβεια ὥρας ὡρολογίου.

1) ‘Ακριβής καὶ κανονικὴ λειτουργία μηχανήματος, οἷον τοῦ ὡρολογίου Θράκ. (Κομοτ.): Χάλασι τ’ ἄγιάρι τοῦ φουλούν ἄγιάρι’ (κανονίζω τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ὡρολογίου) Κομοτ. Εὐτάω τὴν ὥραν ἄγιάρι’ (κάμνω τὸ ὡρολόγιον ἄγιάρι) Χαλδ. “Εκαμα τὸ καντάρι ἄγιάρι (ἐκανόνισα τὴν ἀκρίβειαν τοῦ στατῆρος) Χίος || Φρ. Κάνει ἄγιάρι τὸ τοῦ τοῦ (μεταφ. διανοεῖται τι) Κρήτ. 2) Δοχεῖον ὡρισμένης χωρητικότητος χρησιμοποιούμενον εἰς φύλαξιν ποτοῦ οίνοπνευματώδους (θὰ ἐσήμαινεν ἀρχικῶς μονάδα βάρους) Θράκ. (Στέρν.) 3)

‘Η χωρητικότης ἀγγείου Κύπρ.: Τὸ ἄγιάρι τοῦ βλαδδοῦ ἐν δικυό δικάδες (βλαδδοῦ=φλασκιοῦ).
***ἄγιαρντίζω** ἄγιαρντίζω Αθῆν. κ. ἀ. — Λεξ. Περίδ. Βυζ. Μ. Έγκυκλ. ἄγιαρντίζων Λυκ. (Λιβύσσ.) Εκ τοῦ Τουρκ. *ayartmak*. ‘Αποπλανῶ, ἔξαπατῶ ἐνθ’ ἀν.: Μὴ μοῦ τὴν ἄγιαρντίζετε τὴν ἀγαπητική μου Μ. Έγκυκλ. Συνών. ξελογιάζω.

ἄγιασι ἡ, Πελοπν. (Αρκαδ. Βαμβακ. Καλάβρυτ. Κοσμ. κ. ἀ.)

‘Εκ τοῦ ρ. ἄγιάζω.

1) ‘Ο δι’ ἡγιασμένου ὄντος φαντισμός, ὁ ἄγιασμὸς Πελοπν. (Αρκαδ.): ‘Η ἡμέρα τῆς ἄγιασις. ‘Η ἄγιασι εἶναι

παραμονή τὰ Φῶτα (ώς κατ' ἔξοχὴν ἀγιασμὸς θεωρεῖται ὁ μνόμενος διὰ τοῦ μεγάλου ἀγιασμοῦ τὴν προηγουμένην τὴν Θεοφανείων ἡμέραν. Πρ. ἀγιασμὸς 1). **2)** Τὸ αγίασμένον ὕδωρ, τὸ ἀγίασμα Πελοπν. (Ἄρκαδ.) : Θὰ πάρω αἷμασι ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ ν' ἀγάσσω τὰ χτήματα. **3)** Ἡ ἀρτὴ τῶν Θεοφανείων τὴν 6ην Ἰανουαρίου, καθ' ἣν τελεῖται καὶ κατὰ τὴν παραμονὴν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ λαγας ἀγιασμὸς Πελοπν. (Βαμβακ. Καλάβρυτ. Κοσμ. κ.ἄ.): Ήσυντα τὴν ἄγιασμα; Καλάβρυτ. Περιμένει τῆς ἄγιασμας ἀλλονοῦ χρόνου ν' ἀγιαστῇ, ν' ἀγιάσῃ καὶ τὰ ροῦχα του Κοσμ. Φεύγοντας οἱ καλλικάντζαροι τῆς ἄγιασμας γὰρ νὰ ξανάρχουν τοῦ χρόνου τὰ Χριστούγεννα Βαμβακ.

ἀγίασμα τό, σύνηθ. ἀγιάσμα Ἡπ. Θράκ. (ΑΙν.) Καππ. (Άραβάν.) Κίμωλ. Κυδων. Λέσβ. Μακεδ. Πάρ. Πόντ. (Οἰν.) Χηλ. κ.ἄ. ἀγίασμαν Κύπρ. Πόντ. (Κερασ.) ἀγίασμαν Πόντ. (Κερασ.) ἀγιάσμαν Μεγίστ. Πόντ. (Κερασ. Οἰν. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) ἀᾶσμαν Πόντ. (Χαλδ. κ.ἄ.) ἄγιασμα Ἡπ. Καππ. (Άραβάν. Φάρασ. Φερτ.) Μεγίστ. Σῦρ. (Ἐρμούπ.) Χίος κ.ἄ. ἀγιάσμαν Μεγίστ. Πόντ. (Κρώμν. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) ἀᾶσμα Πόντ. (Κολων.) Στερελλ. (Αίτωλ.) ἀισμα Στερελλ. (Αίτωλ.) ἀεσμαν Πόντ. (Χαλδ.) γάσμα Παξ. ἀγίασμα ἥ, Πόντ. (Κερασ.)

Τὸ μεσν. οὔσ. ἀγίασμα. Τὸ ἀγιάσμα καὶ παρὰ Σομ.

1) Ό οίνος τῆς θείας μεταλήψεως Πελοπν. (Άρκαδ.): Φρ. Ἀγίασμα τό χω (ἥτοι ἔχω τόσον μόνον οίνον, ὅσος ἀρκεῖ δι' ἀγίασμα. Ἐπὶ ὑπολειφθείσης ἐλαχίστης ποσότητος οἴνου. Συνών. φρ. οὕτε γεὰ ἀνᾶμα δὲν εἶναι, οὕτε γεὰ μετάδοσι δὲν εἶναι). Ή σημ. αὕτη ὑπολανθάνει ἥδη ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ Μ. Βασιλείου, ἔνθα λέγεται «ἴνα ἐν καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ὑποδεχόμενοι τὴν μερίδα τῶν ἀγιασμάτων ἐνωθῶμεν τῷ ἀγίῳ σώματι τοῦ Χριστοῦ», ἐν φρ. χωρίῳ διὰ τῆς λ. ἀγιάσματα ἐννοοῦνται ὁ ἄρτος καὶ ὁ οίνος τῆς θείας εὐχαριστίας. **2)** Τὸ ὑπὸ τοῦ ἰερέως διὰ τῆς τελετῆς τοῦ ἀγιασμοῦ μικροῦ καὶ μεγάλου εὐλογούμενον καὶ καθαγιαζόμενον ὕδωρ κοιν. καὶ Καππ. (Άραβάν. Φάρασ. Φερτ.) Πόντ. (Κολων. Κρώμν. Οἰν. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ.ἄ.): Μέγα ἀγίασμα (τὸ ἀγίασμα τῶν Θεοφανείων) Ἡπ. Μὶ τὸν μιγάλ' ἀᾶσμα ἀιάζ' νι οὐ κόσμους τὰ χονδράφια τ' εἰς τὸν μικρόν τὸν μεταξύ τοῦ Αίτωλ. || Παροιμ. Πιέ, γάδαρε, ἀγίασμα (ἐπὶ τοῦ παρὸν ἀξίαν τιμωμένου) Ἡπ. Θέλεις δὲ θέλεις, γάδαρε, πιέ ἀγίασμα (ἐπὶ τοῦ ἔξι ἀνάγκης ποιοῦντός τι) Μακεδ. (Θεσσαλον.) || Ἀσμ.

'Εβὼ σὲ θέλω νά ρθεσαι τοὺς τρεῖς γεορτὲς τὸ χρόνο, τὴ Γέννησι γὰρ τὸ Χριστόν, τὰ Φῶτα γὰρ τὸ ἀγιάσματα τοιαὶ τὴ μεάλην Πασκαλὰ γὰρ τὸ Χριστὸς ἀνέστη

Μεγίστ. Ή σημ. αὕτη καὶ μεσν. Πρ. Κωνστ. Πορφ. Ἐκθεσ. βασιλείου τάξεως 141, 13 (ἔκδ. Βόνν.) «λαβὼν δὲ πατριάρχης ἀγίασμα ἐπιχέει ἐπὶ ταῖς χερσὶ τοῦ βασιλέως, δὲ βασιλεὺς νιψάμενος τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλείψας καὶ τὸ πρόσωπον καὶ εἰ θέλει πιὼν ἔξι αὐτοῦ... ἀπέρχεται». Συνών. ἀγιάσμονερο, ἀγιασμὸς 2. **β)** Ράντισμα δι' ἡγιασμένου ὕδατος Μεγίστ. Πελοπν. (Άρκαδ.) κ.ἄ. —Λεξ. Περίδ. Βυζ. **3)** Υδωρ πηγαῖον ἥ φρεάτιον συνήθως γειτνιάζον πρὸς ναὸν καὶ ἰερὸν διὰ τοῦτο θεωρούμενον, πινόμενον δὲ πρὸς ἡθικὸν ἀγιασμὸν καὶ σωματικὴν θεραπείαν, ἀρχ. «ἰερὸν ὕδωρ» (πρ. ΜΣτεφανίδ. Συμβολ. εἰς τὴν ίστορίαν φυσ. ἐπιστημῶν 144) πολλαχ. **β)** Μεταλλικὸν ὕδωρ ἰερὸν θεωρούμενον Πόντ. (Κερασ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ.ἄ.) **γ)** Ή πηγὴ, ἔξι ἡς ἀναβλύζει τὸ ἰερὸν ὕδωρ πολλαχ.: Πηγαίνουν τὸν τρελλὸν τὸ ἀγίασμα τῆς

Παναγίας Ἐρμούπ. Πηγαίνουν τὸ ἀγιάσματα καὶ ἀφίνουν τὴ ζούρα τους (τὴν ἀσθένειαν) Θράκ. Ή λ. ὑπὸ τοὺς τύπ. Ἀγίασμα, Ἀγιάσμα καὶ Ἀγιάσματα καὶ ὡς τοπων. πολλαχ.

δ) Τόπος ἰερός, ἐν φοί οἵ ἐπισκέπται προσδένουν εἰς τοὺς θάμνους τεμάχια τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν ἥ τρίχας Θράκ. Λέσβ. **4)** Μύρον ἀναβλύζον ἐκ τοῦ σώματος ἀγιάσαντος μετὰ θάνατον ἀνθρώπου Θράκ. (ΑΙν.) Κυδων. Λέσβ. κ.ἄ.: Ἀγιάσμα νὰ βγάλῃ τὰ κόκκαλα σ! (εὐχὴ) ΑΙν. **5)** Νόμισμα Βυζαντιακὸν φέρον ἐγκεχαραγμένον σταυρὸν καὶ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν ἄγιον Κωνσταντίνον, διὰ τοῦτο δὲ θεωρούμενον ὡς ἀντικείμενον ἰερὸν καὶ καθωσιωμένον καὶ ἔχον δύναμιν θαυματουργόν. Τοῦτο τιθέμενον ἐν ζύμῃ ἀντὶ προζυμίου προκαλεῖ τὴν ζύμωσιν Στερελλ. (Βοιωτ.) Συνών. ἀγικωνσταντινᾶτο, κωνσταντινᾶτο. **6)** Εύφημητ. ὁ μικρομύκης βιτρούτης (botryitis bassiacaca) ὁ προξενῶν τὴν νόσον τοῦ μεταξοκώληκος μυκητίασιν, ἥτοι τὸ σχηματιζόμενον ἐπὶ τοῦ ἐντόμου εὐρωτῶδες ἥ ζαχαρώδες ἐπίχρισμα Κύπρ. Συνών. ζαχαρωτή, μούχλα. **7)** Τὸ δεύτερον ὑποδεέστερον γλεῦκος τὸ λαμβανόμενον ἐκ τῶν στεμφύλων διὰ προσθήκης ὕδατος. Τὸ γλεῦκος τοῦτο προστίθεται εἰς τὸ πρῶτον γλεῦκος ἥ ἀφίνεται μόνον πρὸς ζύμωσιν καὶ παρασκευὴν προχείρου ὕδαροῦς οἴνου (ἥ σημ. πιθανῶς ἐκ τῆς ἀνωτέρω νόσου τῶν μεταξοκώληκων, διότι ὁ οίνος οὗτος εὐκόλως εὐρωτιῷ ἐκ τοῦ μύκητος mycoderma vini) Αθῆν. Κίμωλ. Πάρ. κ.ἄ. **β)** Τὸ εἰς τὸν οίνον προστιθέμενον ὕδωρ Αθῆν. **8)** Ό καταστάς ἀτροφικός, ισχνός καὶ σκελετώδης Στερελλ. (Αίτωλ.): Τοῦτ' τοῦ παδὸς γίνεται ἀγίασμα. Ἐχ' ἔνα πιδί ἀγίασμα λότιλα. Συνών. φρ. Ἐγινε πετσι καὶ κόκκαλο. Πρ. ἀγιάζω **B 5.**

ἀγιάσματάρι τό, πολλαχ. ἀᾶσματάρι' Πόντ. (Χαλδ.) ἀεσματάρι' Πόντ. (Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ οὔσ. ἀγίασμα.

1) Τὸ σκεῦος, ἐν τῷ ὅποιῳ γίνεται ὁ ἀγιάσμος, ἥ σκεῦος περιέχον ἡγιασμένον ὕδωρ Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) κ.ἄ. —Λεξ. Περίδ. Βυζ. Συνών. ἀγιάσματερο.

2) Πήρα ἔξι ὑφάσματος ἥ δέρματος, ἐν τῇ ὅποιᾳ φυλάττονται ὑπὸ τοῦ ἰερέως τὰ εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ ἀγιασμοῦ ἀναγκαιοῦντα ἀντικείμενα, ὅποια εἰναι τὸ εὐχολόγιον, τὸ ἐπιτραχήλιον, ὁ σταυρὸς καὶ ὁ θαλλὸς τοῦ ἀγιασμοῦ Κῶς. **3)** Εὐχολόγιον, ἥτοι βιβλίον ἐκκλησιαστικὸν περιέχον πρῶτον τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λεγομένου μικροῦ ἀγιασμοῦ, ὅθεν ἥ ὀνομασία, εἰτα δὲ καὶ ἄλλας, οἰον τῆς παρακλήσεως, τοῦ βαπτίσματος, τοῦ στεφανώματος καὶ τοῦ εὐχελαίου, ὅμοιως τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν καὶ διαφόρους εὐχάριστας ἀναγινωσκομένας εἰς ποικίλας περιστάσεις, οἰον εἰς λεχώ, εἰς ἀσθενοῦντα, εἰς βασκανίαν, εἰς εὐλόγησιν ἀγροῦ, σπόρου, ἀμπελῶνος, οἴνου, τυροῦ, φῶν, βαῖων οὐλπ. κοιν. καὶ Πόντ. (Χαλδ.)

ἀγιάσματερο τό, Πάτμ. κ.ἄ.

Ἐκ τοῦ οὔσ. ἀγίασμα καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλερρού. Διὰ τὸν σχηματισμὸν πρ. τὸ ὅμοιον ἀναματερερὸ παρὰ τὸ ἀνᾶμα. Ή λ. καὶ παρὰ Δουκ.

Δοχεῖον τοῦ ὕδατος τοῦ ἀγιασμοῦ. Συνών. ἀγιάσματάρι.

ἀγιάσματερο τό, ἀγιάσματερον Πόντ. (Σάντ.) ἀγιάσματερο Πελοπν. (Αἴγ. Καλάβρυτ.)

Ἐκ τῶν οὔσ. ἀγιάσματος καὶ νεροῦ.

